

ostavština za budućnost

DONACIJA ANTUNA BAUERA VUKOVARU: ZBIRKA HRVATSKE UMJETNOSTI 19. I 20. STOL

Skupljana 52 "nestala" rat opet vraćena

ZDRAVKO DVOJKOVIĆ:
Kustos Zbirke Bauer
Gradskog muzeja Vukovar...

Čak se ni grof Jakob Eltz Vukovarski, dolazeći u Vukovar prije svoje smrti 1996. godine, nije sjećao čemu je toj grofovskoj obitelji služila dvoetažna dvorišna zgrada što se smjestila lijevo od Velikog dvora i do koje put vodi kroz perivoj tik uz Dunav.

U žuto obojena, s 500-tinjak "kvadrata", obnovljena je nakon ratnih razaranja 1991. godine, i čeka. Bit će, naime, mjestom budućeg stalnog postava jedne od najcjelovitijih zbirki hrvatske umjetnosti 19. i 20. stoljeća - glasovite Zbirke Bauer. Trebalo bi tome biti tako u skoro vrijeme, početkom 2016. Označit će to i trenutak u kojem će 300-tinjak umjetnina, nakon više od dva desetljeća, iz prašnjavih depoa i restauratorskih radionica biti u punom sjaju izloženo pogledima posjetitelja.

HOMMAGE GRADU

Zbirka Bauer nastala je donacijama osnivača Antuna Bauera (Vukovar, 1911. - Zagreb, 2000.), Vukovarca, zaljubljenika u umjetnost i svoj grad, i supruge mu Antonije Bauer. Nastajala je tijekom 52 godine u kojima je prikupljena respektabilna brojka od 2742 umjetnine i darovana, dakle, svome gradu, Vukovaru. Zbirka izuzetne vrijednosti dobila je dakako ime po svom donatoru i osnivaču. - Pričao mi je o svakoj umjetnini, gdje je nabavio, koliko je platio, kako je došao do nje. O svakoj toj slici je govorio, i kako je neku skulpturu skupo platio, a neku drugu dobio na poklon... - prisjeća se voditelj Zbirke Bauer, muzejski savjetnik, prof. Zdravko Dvojković, koji je u to doba, kada je zbirka još bila u nastajanju, bio mladi muzealac na svom prvom radnom mjestu.

PP

Vukovar se Baueru odužio ovom zbirkom. Osim toga, jedna od osnovnih škola u gradu nosi njegovo ime, kao i mala ulica pokraj muzeja...
ZDRAVKO DVOJKOVIĆ

Danas, iza njega je 40 godina provedenih među umjetnicima što ih je Bauer gorkljivo skupljao cijelog života.

- Od prvog dana 1948. godine, kada je formiran muzej u Vukovaru i kada je dao prve umjetnine, stalno je dolazio, donosio nove slike, predmete, živio je za Vukovar i s Vukovarcima - kaže Dvojković i dodaje kako je Bauer uvijek govorio da je "Vukovar pupak svijeta."

Dvojković ne propušta pritom reći kako je novi stalni postav Zbirke Bauer hommage Antunu Baueru-Paji, kako su ga zvali, premda se s godinama i zaboravilo otkud takav nadimak; voditelj će reći, špicname. I njegova je supruga Antonija bila vezana uz Vukovar i dolazila nakon njegove smrti, smatrala je Vukovarcima svojim.

- Vukovar se njemu odužio ovom zbirkom, i jedna od osnovnih škola u našem gradu nosi njegovo ime, tu je i mala ulica pokraj muzeja nazvana Ulicom Antuna Bauera-Paje. Za takvog čovjeka to je malo da mu se oduži Vukovar, za ono što mu je Bauer dao - nastavlja Dvojković, dok u Galeriji Oranžerija u sklopu kompleksa Eltzova dvorca pokazuje mali dio od samo 40-ak umjetnina iz Zbirke Bauer nedavno izloženih, ususret novom stalnom postavu.

Postavu u kojem će se naći 250 - 300 najvrjednijih djela iz te zbirke. Zbirke nastale sukcesivnim donacijama Vukovarca prof. Bauera, muzeologa, povjesničara umjetnosti i arheologa. A prvih 110 slika i skulptura za Zbirku Bauer, kao donacija gradu, stiglo je u Gradski muzej Vukovar 1948. i fundus se povećavao sve do smrti donatora prije 15 godina.

Od mnogobrojnih djela iz bogatog fundusa Zbirke Bauer spomenuta izložba s malim brojem eksponata, naglašava prof. Zdravko Dvojković, jedno daje naznaku kako će približno izgledati koncept novog stalnog postava. Postava s djelima Vlahe Bukovca, Ivana Meštrovića, Nikole Ma-

Sanja BUTIGAN

U KRUGU
 DVORCA ELTZ:
 Zdravko Dvojković,
 kustos, i ravnateljica
 muzeja Ruža Marić...

IEĆA PRED NOVIM STALNIM POSTAVOM...

godine, ne 91., pa Vukovaru

GORDAN PANIĆ

OBNOVA BAŠTINE Zbirka važna za cijelu Hrvatsku

● Ravnateljica Gradskog muzeja Ruža Marić ističe kako je izložba u Galeriji Oranžerija dio procesa postavljanja muzejskih zbirki kroz stalne postavke. U Velikom dvorcu takav je postav otvoren početkom 2014. godine, a sljedeća faza su likovne zbirke. "Sve je to u sklopu projekta koji vodi Ministarstvo kulture unutar cjelovitog projekta Vlade RH i Razvojnog banke Vijeća Europe pod nazivom Obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol započetog 2005. Nastavljamo rad na likovnim postavima gdje je Zbirka Bauer jedna od najznačajnijih i u našim zbirkama i u umjetničkoj baštini Hrvatske", kaže Marić. Osim te, predstoji i stalni postav zbirke Muzej Vukovara u progonstvu, u prostoru paviljona I i II, s više od 1400 djela - skulptura, ulja, grafike. Ta je zbirka nastala donacijama hrvatskih, pa i europskih umjetnika, na ideju Bože Biškupića 1992., i važna je jer je označila početak kulturne obnove grada nakon ratnih razaranja.

HRVATSKO BLAGO Noviteti i ponešto za prave znalce

● - Svaka slika ima svoju priču. Ni za jednu ne mogu reći da je najvrjednija, jer najvrjednija je cjelina Zbirke Bauer - kaže voditelj zbirke, dodajući da će u novom stalnom postavu biti i neki radovi koji dosad nisu bili izlagani. Bit će uređen i studijski depo za umjetnine koje nisu mogle ući u postav pa znalci mogu vidjeti sve što je Antun Bauer skupljao. Govoreći o konceptu budućeg novog stalnog postava Zbirke Bauer u zasebnoj zgradi u sklopu kompleksa Eltzova dvorca, Dvojković kaže kako želi ići u dva pravca - jedan je hrvatska moderna umjetnost, s "pojačanim" radovima autora-velikana, a drugi je prikazati ono što je Bauer skupljao i našao, iako ne pripada tom hrvatskom korpusu. Sastavni dio bit će i videozapis gdje sam Bauer govori o zbirki, dok je u prizemlju Velikog dvorca, u muzejskom stalnom postavu, uređena soba njemu posvećena gdje su njegove diplome, fotografije, predmeti iz kuće, radni stol, naočale, pišaći stroj...

šića, Bele Csikosa-Sessije, Gabrijela Stupice, Vilka Gecana, Mirona Mankanca, Ljudevita Šestića, Mencija Clementa Crnčića, Celestina Medovića, Otona Ivekovića, Miroslava Kraljevića, Josipa Račića, Vladimira Becića, Ive Reina, Dimitrija Markovića, Branislava Nemeta, Ivana Tišova, Emanuela Vidovića, Ivana Filakovca... Nazvat će ih "biserima" iz fundusa zbirke.

Zbirka Bauer sadrži, kaže Dvojković, najcjelovitiji presjek moderne hrvatske umjetnosti unutar stogodišnjeg razdoblja, od 1850. do 1950. godine.

- Prikaz je to razvoja hrvatske likovne umjetnosti od akademskog realizma, hrvatske moderne, simbolizma, impresionizma, postimpresionizma i ekspresionizma, intimizma, poetskog i kolorističkog realizma, ekspresionizma boje i geste između dva rata pa sve do slojevitog paralelizma različitih tendencija i individualnih poetika i konceptijskih smjerala karakterističnih za prvu polovinu 20. stoljeća.

UMJETNINE NA POTRAŽNOJ LISTI

Sada, ne tako daleko od novog stalnog postava, Dvojković otkriva i kako bi već bio u mirovini, ali je ostao iščekujući da se dogodi taj značajan trenutak za kulturnu baštinu Vukovara. Naime, postav Zbirke Bauer je gotovo pa završnica kompleksne višegodišnje postratne obnove kompleksa Eltzova dvorca u kojem se Gradski muzej Vukovara smjestio 1966. preselivši se iz zgrade Diližanske pošte u baroknoj jezgri, gdje je tada ostao ondašnji stalni postav Zbirke Bauer s izloženih oko 150 djela. Nakon Domovinskog rata sve umjetničke zbirke, pa i Bauerova, nalaze svoj prostor u grofovskom dvorcu, reprezentativnom zdanju kojem je obnova vratila negdašnji

sjaj, a novi stalni muzejski postav s najmodernijim prikazom sveg muzejskog blaga među prvima je takvima u Hrvatskoj i bez 2 - 3 sata ne treba ni pokušavati proći kroz sve dvorane, izložbene salone, hodnike što se protežu u četverokatnom Velikom dvorcu.

I Zbirka Bauer bila je dio otuđenog vukovarskog blaga nakon okupacije Vukovara u studenome 1991. godine. U Domovinskom ratu uništeno je ili nestalo 327 ekspanata iz te zbirke, među njima i značajna djela Ivana Meštrovića za kojima se traga preko Interpola, zasad bez uspjeha...

- U okupaciji sve je odneseno, no jedan dio umjetnina se u tijeku ratnih zbivanja ili uništio ili je nestao, ili je ukraden. Među tih 327 nisu sve bila vrhunska djela hrvatske moderne umjetnosti, ali ima 25 - 30 koja su nam za zbirku jako značajna, primjerice Robert Frangeš Mihanović i njegov "Puran" ili od Vanje Radauš portret dr. Bauera iz 1938. No, imamo od Radauša drugu skulpturu za postav, iako za ovim tragamo. Komunikacija s Interpolom je dobra, ali saznanja nemamo. Dio je sigurno uništen, ali neka su djela i ukradena, i ako se jednog dana pojave negdje, prepoznat će ih. Zvali su me, eto, iz Londona jer vidjeli su tu i tu sliku ili skulpturu, ali znam da to nije naše. No, kada bi netko javio npr. za male Meštrovićeve skulpture od bronce, ja znam da su to naše. One su tako male da se mogu staviti u džep. Ipak, i bez njih imamo Meštrovića za stalni postav - govori prof. Dvojković.

Ravnateljica vukovarskog Gradskog muzeja Ruža Marić podsjeća pritom kako su u ratnim stradanjima Vukovara uništeni mnogi spomenici kulture, otuđene muzejske zbirke, a uz mnogobrojne ljudske žrtve zarobljen je bio i posljednji kustos i voditelj Zbirke Bauer Stjepan Petrović i u danima okupacije ubijen na Ovcari.

PP

Čim su umjetnine vraćene, krenuli smo s restauracijom. Najveći dio posla odradio je Hrvatski restauratorski zavod u Zagrebu i Osijeku...

RUŽA MARIĆ

U Vukovar je Zbirka Bauer vraćena iz Muzeja grada Novog Sada i Muzeja Vojvodine, zajedno s umjetninama iz muzejskih zbirki i Franjevačkog samostana u Vukovaru, tijekom procesa povrata umjetnina 2001. Dvojković kaže kako je jedna slika čak vraćena restaurirana.

- Čim su umjetnine vraćene, krenuli smo s restauracijom tako da je njih više od 150 već spremno. Najveći dio tog zahtjevnog posla odradio je Hrvatski restauratorski zavod u Zagrebu i Osijeku - kazuje, dodajući kako su neke restaurirane slike iz Zbirke Bauer našle mjesto i u stalnom postavu vukovarskog muzeja, poput velikih portreta cara Franje Josipa i carice Elizabete. Među restauriranim i izloženim u Oranžeriji je, među ostalim, poznata Becićeva "Žena s vrčem", pa jedna slika Bukovca, jer Bauer ih više nije mogao nabaviti, remek-djelo Filakovca "Djevojčica što sjedi", rad Vukovarca Nemeta kojeg Dvojković, nabrajajući zanimljivosti izložaka, naziva bombonom zbirke, pa crteži i reljef Meštrovića, portret Ernesta Bergera iz 19. stoljeća, za kojeg je Bauer uvijek tvrdio da prikazuje neku njegovu tetku... Zanimljiva je i priča oko djela Vidovića - Bauer je negdje iščekivao njegovu prvu sliku dok se još školovao u Veneciji, a kad je ovaj to vidio, tražio je da mu je Pajo vrati, no on je rekao "ne dam", a onda je Vidović prije smrti kazao svom sinu neka uzme zadnju sliku što je naslikao i odnese Baueru jer, kad ima prvu, neka ima i zadnju! Vukovarci, inače, poznaju Zbirku Bauer, vidjeli su je sto puta, ona je u njihovim sjećanjima i već apsorbirana kao vukovarska, ali vidjet će u novom postavu i novitete što su nekad bili u depou - zaključuje priču prof. Dvojković te dodaje kako će Zbirka tada dobiti svu svoju puninu, premda, nažalost, Bauera više nema da sve to vidi. ■